



Izhajajo vsak petek. — Uredništvo in upravnništvo (začasno): Ljubljana, Knafljeva ulica 18. — Naročnina za mesec 6 Din, četrletno 18 Din.

Štev. 20.

Glavni urednik: VLADISLAV FABJANČIČ.

Leto III.

Naša misel zmaguje.

Ko so po večmesečnem presledku »Delavske Novice« zopet začele izhajati, so bili tudi nekateri naši prijatelji skeptični glede možnosti našega uspeha. Dejali so, da je naloga, katere smo se lotili, pretežka in sile, ki se z denarjem, z materialnim, pa tudi z moralnim uplivom zoperstavljajo naši borbi za strokovno in politično združenje proletarijata — premočne.

Mi smo se takoj v začetku dobro zavedali, v kak težak in neenak boj smo se spustili. Vedeli smo, da je mednarodni položaj za zedinjevalno akcijo proletarijata skrajno neugoden, ne morda, ker proletarijat hoče biti razklan in se v korist buržuazije medsebojno hoče bojevati in uničevati, ampak zato ker v delavskih internacijonalah zaenkrat še prevladujejo sile, ki smatrajo, da se mora razcep nadaljevati in prepada poglobiti.

Tudi položaj v SHS še ni dozorel za močno enotno delavsko organizacijo. Se vse preveč sil je na delu, ki se, bilo iz dlakocepstva, bilo ker so podkupljene od buržuazije, nekatere pa tudi iz prepričanja, z vso ogorčenostjo zoperstavljajo vsakemu poskusu, ki hoče proletarijatu dati enotno organizacijo in ga s tem usposobiti za uspešen boj. Mi vse te, nam nasprotno sile dobro vidimo in čutimo tudi še njih vpliv v enem (sicer precej majhnem) delu proletarijata.

Toda to nam ni odvzelo poguma. Kajti, vedeli smo, da nasprotniki enotne delavske organizacije v glavnem niso načelni nasprotniki, ampak le za to, ker jih vežejo razne obveznosti zoper njihovo lasno

prepričanje. Vemo, da nam oni med našimi nasprotniki, ki so pošteni, v srcu svojem dajejo prav, da pa ne verujejo v naš uspeh, ker se jim zdi naša naloga preogromna. Mislijo si: kako naj uboge »Delavske Novice« ustavijo bratomorni boj, ki divja med proletarijatom celega sveta? Oni si ne upajo z nami, ker so bojazljivi, ker ne čutijo v sebi poguma, da bi voditeljem mednarodnega proletarijata črhili tudi najmanjšo besedico kritike, kaj še-le, da bi jih z energijo opozorili, da je boj med proletarijatom v korist — buržuaziji.

Drugi naši nasprotniki si maše oči in ušesa, da ne bi videli in da ne bi slišali. Zmaga fašizma v Italiji, zmaga buržuazije v Bolgariji, krepitve reakcije na Nemškem itd., to zanje ne pomeni nič, tega nečemo videti. Oni naprej vrte svojo obrabljeno lajno, da je treba proletarijat »čistiti«. To lajno pa vrte za to, ker ne mislijo s svojo lasno glavo, ampak izvršujejo kot ponižni slugi visoke ukaze.

Vse te ovire smo videli v začetku in jih vidimo še danes. Vidimo pa tudi še nekaj drugega: da je položaj za delavstvo vedno slabši, da so zlasli v Sloveniji delavski služki sramotno nizki, da so delovni pogoji vedno trši, da proletarijat izgublja postojanko za postojanko in da gre delavski razred v vedno hujše suženjstvo. Iz tega položaja ga zamore rešiti le enotna strokovna in politična organizacija. Delavski razred mora prenehati z bratomornim bojem; tiste, ki ga podpihujejo, mora trdo prijeti za ušesa. Delavci vseh prepričanj in kategorij

morajo zavreči razkolništvo, podati si roke, obstoječe organizacije združiti, prepirljivce pa postaviti na hladno.

Kajti le v enotno organizacijo bodo široke mase zopet imele zaupanje, ki so ga do razcepljenih organizacij zgubile. Le enotne organizacije bodo močne dovolj, da bodo bojevale proti kapitalu uspešen boj. Vse to najširše plasti slovenskih delavcev instinktivno čutijo in zahteva po združenju vseh delavskih sil prihaja iz vrst delavstva samega.

To smo vedeli, zato nismo obupali, ampak smo se podali v boj s popolno gotovostjo končne zmage. In nismo se zmotili. Danes lahko ugotovimo veselo dejstvo, da so

»Delavske Novice« že realen faktor, da je krog naročnik vedno večji, da se množi vedno hitreje in da že prihaja trenutek, ko bomo v imenu več tisočev sodrugov odločilno posegli v nesmiselni, zločinski boj, ki ga vodijo med seboj razklane delavske organizacije, in jim zaklicali: »Stojte! Dosti je bilo!«

Z vedno čvrstjšimi in sigurnejšimi koraki stopamo k našemu cilju, ko bo cel delavski razred Slovenije in Jugoslavije imel eno samo strokovno Federacijo Dela in eno samo delavsko stranko. Razkolniki se bodo razpršili na vse vetrove, tako kot zalego netopirjev prežene jutranja zarja.

Izstop NDSJ iz ljubljanske magistratne koalicije.

Naša stvarna kritika občinske politike NDSJ je dr. Lemeža spravila iz ravnotežja. Res, čudovita so po ta božje previdnosti pri tem »političnu«. On je prava živa primera poslednje nedoslednosti. Kar blagoslovja danes, mora vedno v najkrajšem času proklinjati. Primerov o tem so »Delavske Novice« navedle že celo kopo in jih še bodo. Kako naj ima proletarijat zaupanje v politiko, ki proglašja 3. decembra 1. 1922 Zvezo delovnega ljudstva za sijajno enotno fronto proletarijata, 3. decembra 1. 1923 pa krsti isto ZDL za usodno zmoto? In vendar je v tej nedoslednosti rigorozna doslednost: saj to razglašajo isti ljudje, katerim je nedoslednost glavna politična vrлина, ljudje, ki so 21. januarja t. l. predlagali in z obema rokama glasovali za SSDL, 3 mesece nato pa so jo že oklicali kot

ričet-stranko, ker jim ni prinesla poslanskih stolčkov.

Radi priznamo, da za Lemeževo NDSJ po enoletnem zmešanem občinskem ministerijalizmu ni bilo drugega izhoda kot izstop iz dvojnega zakona s klerikalci in socialnimi demokrati. Ravno tako zanjo ni bilo nobenega drugega izhoda, kot ni za pustolovca, ki je popolnoma zaigral svoje življenje in ki mu preči rabljeva vrh, častnejšega izhoda, kot da preihiti rablje in si sam upihne življenja luč s tem, da skoči v vodo, da si poišče premereno vejo na kakem drevesu ali pa si požene svinec skozi čelo. Ta izhod obupanega samomorilca si je izbrala tudi slavna Lemeževa NDSJ v ljubljanski občinski politiki.

V predzadnji številki »Delavskih Novic« smo razložili namen ustanovitve, program in cilje ZDL. Povedali smo, da je program ZDL se-

LISTEK.

Emil Zola:

Germinal.

Prevel . . .
(Nadaljevanje.)

Štirje kopači so zopet glasno stokali. Vsi štirje so se slekli in pokrivala jih je črna vlaga. Maheu je zmerjal, Caharija in Levaque sta se opirala ob žilo, ki je postala trda, kot sta pravila, tako da je bilo hudičevo njihovo delo. Chaval se je obrnil in jezno zavpil za Štefanom, čez čegar navzočnost se je odločno jezil.

K sreči je bila ura deset in sedli so k zajutreku. Maheu je imel uro, ki pa ni nikdar pogledal nanjo. V globini te brezvezdne noči se je zmotil samo za pet minut. Vsi so zopet oblekli srajce in jope. Potem so šli doli na počivališče posada in se tam zlekli; oprli so lakel ob bok, čeljust ob kramp, kakor je to pri rudarjih navada, ljudi če niso v rudniku. Vsak je dolbel resno v debeli kos in spustil tu in tam kako besedo o delu to jutro. Katarina je ostala pokoncu, se je slednjič pridružila Štefanu, ki je sedel nekoliko v stran. Tam je bil kolikorlikoli suh prostor.

»Ti ne boš jedel?« ga je vprašala s polnimi usti. Potem ji je prišlo na misel, da je dečko hodil celo noč brez krajcarja, mogoče brez grizljaja kruha.

»Boš delil z mano?«

In ko je odklonil glas vsled praznega želodca, je nadaljevala veselo:

»Seveda, če se ti gnusi! Ampak tukaj še nisem ugriznila, to ti dam.«

Ze je prelomila kruh čez sredo. Mladenič je vzel svoj del in se je moral brzdati, da ga ni pogoltnil z enim požirkom; in roke je oprl ob stegna, da ne bi videla, kako se trese. Mirno kot dober tovariš se je vrgla na trebuh poleg njega, držala v roki svoj kruh in počasi jedla. Svehiljki, ki sta stali med njima, sta ju osveščevali.

»Ti si torej strojni ključavničar in te je odpustila tvoja železnica. Vsled česa vendar?«

»Ker sem oklofutal mojstra.«

Ufihnila je vsa presraščena. Vsi prirojeni pojmi o podrejenosti, molčeči ubogljivosti so se ji zdeli postavljeni na glavo.

»Prisilavi moram, da sem pil,« je nadaljeval, »in če pijem, ponorim. Požrl bi sebe in druge.«

»Ni potrebno, da človek pije,« je rekla resno.

»Ne boj se, poznam se dobro.«

In zmajal je z glavo; sovražil je žganje, sovražil kot zadnji olrok pijanskega pokoljenja, in sicer sovražil tako, da se mu je zdela najmanjša kapljica strup.

»Samo zavoljo matere me jezi, da so me vrgli na cesto,« je rekel, ko je pojedel grizljaj. »Materi gre slabo in od časa do časa sem ji poslal po slo snjeva.«

»Kje je tvoja mati?«

»V Parizu je perica, Rue de la Goutte d'or.«

Nastal je molk. Spomnil se je na žalostno delinstvo. Potem je nadaljeval počasi:

»S svojimi tridesetimi siji ji ne bom mogel več pošiljati daril. V revščini bo poginila, to je gotovo.« Stresal je obupno z ramama in ugriznil znova v kruh.

»Hočeš piti?« ga je vprašala Katarina in odpirala steklenico. »Ne boj se, kava je, ne bo ti ško-

dilo. Človek se zaduši, če se mora daviti s to suhobo, ne da bi jo poplaknil.«

A on se je upiral: je že dosti, da je vzel polovico njenega kruha. Ona pa je vzirajala.

»Daj, bom jaz že za tabo pila, ki si tako čeden. Odkloniti vendar ne moreš, to bi bilo podlo.«

In pomolila mu je steklenico. Dvignila se je na kolena. V svitu svetiljke jo je videl čisto tik sebe. Zakaj se mu je bila zdela grda? Zdaj, ko je bila črna, se mu je zdela prav posebno mikavna. V njenem obrazu, ki ga je zatemnjevala senca, so se svečili zobje njenih nekoliko prevelikih ust in so čudno žarele oči. Zdaj se mu ni zdela več tako mlada. Prav lahko je imela svojih štirinajst let.

»No, tebi na ljubo,« je rekel, pil in ji vrnil steklenico.

Naredila je požirek in ga prisilila, da je luči on še enkrat pil; tako sta imela veselje, da je šla steklenica od ust do ust. Naenkrat se je vprašal, ali je ne bi objel in poljubil na ustnice. Imela je debele, bledordeče ustnice, ki so bolj in bolj budile v njem mučno poželjenje. Pa ni se upal, bal se je je, ker se je ukvarjal v Lilleju samo z deklinami najslabše sorte in ni vedel, kako naj se vede proti delavčevi hčeri, ki je živela še v družini.

»Ti imaš že štirinajst let,« je rekel, ko je znova vgriznil.

»Kaj? Štirinajst! Petnajst jih imam. Seveda nisem debela. Pri nas deklela ne rastejo tako hitro!«

Spraševal jo je dalje in povedala je vse brez drznosti in sramu. Sicer pa ji ni bilo neznano razmerje med možem in ženo, čeprav je še bila, kot je opazil, devica po duši in telesu; zaostala je bila v dozorelosti svojega spola vsled slabega zraka in

stavila delavska levica, da je v začetku proletarska levica imela vodstvo in inicijativo v Zvezi Delovnega ljudstva v svojih rokah in da bi iz te enotne fronte v občini mogla in morala proletarska stranka črpati ne samo največje neposredne koristi, ampak jo tudi izrabiti v izvršno orodje razrednega boja. V ta namen je bilo treba obdržati vajeti v rokah, izvajati dosledno proletarski komunalni program navzlic pretnjam in grožnjam, zlasti pa voditi komunalno politiko javno in prirediti k sodelovanju proletarske množice. Tega dr. Lemež ni storil, pač pa je z Žorgo ustanovil sekto NDSJ, razbil marksistično proletarsko enotno fronto, razcepil proletarski občinski klub in izročil vajeti v roke klerikalcem. Prav radi mu verjamemo, kar nam dr. Lemež šele 3. decembra po enem letu pove, kar pa mi že davno opažamo in smo to tudi zapisali, da on s svojo NDSJ že dolgo nima nobene besede v komunalni politiki in da imajo vse v rokah klerikalci. Zakaj pa je to toliko časa dopuščal? Zakaj se temu ni že prej po robu postavil? In če se ni čutil sam zmožnega, zakaj ni poklical na pomoč ljubljanskega proletarijata, da mu ubogemu šepavcu posodi malo revolucionarnejše in marksističnejše berglje kot te, po katerih je sedaj štorkljala »njegova« občinska politika. Zakaj ni sklical niti enega velikega javnega shoda v »Unionu«, kot bi to bila po paktu njegova dolžnost, kjer bi ljubljanskim proletarskim množicam razložil svoje komunalne bolezni? Od te tajne kompromisarske politike je NDSJ zboleva in je sedaj izvršila tudi samomor v mestni občini ljubljanski. Ko je lani 3. decembra proletarijat v množicah glasoval za ZDL, je bil položaj tak, da bi se dalo z dosledno in pravilno vztrajno politiko takozvane krščanske socialiste odcepiti od SLS ali pa jih razkrinkati kot meščanske volkove v proletarski irhovini. 3. decembra letos, ko je dr. Lemež ustrelil svojega otroka, Zvezo Delovnega ljudstva, in se nato sam obesil s svojo NDSJ, je pa položaj tak, da so vse glavne praktične in politične koristi iz ZDL pozele klerikalci, ki so bolj skupaj zlimani kot kdaj prej, in se je klerikalcem posrečilo razkrinkati dr. Lemežovo NDSJ kot zmešano malomeščansko komunoministerijalsko sektico. Zalosten primer, kako lahko zmešani in nezmožni častihlepneži napravijo še tako velik političen kapital in spravijo stranko na kant.

Širite „Delavske Novice“!

napornega dela, ki ga je opravljala. Ko je hotel vedeti, če ima ljubčka, je rekla šaljivo, da se noče spreti s svojo materjo, da pa bo to prišlo nekega dne samo po sebi.

»Da, da, ljubček se že najde.«

»Vedno.«

»In to nikomur nič ne škodi. Župniku se ne pove.«

»Oh, župnik! Ta me briga. Ampak čnuhl«

»Kaj, čnuhl?«

»Stari kopač, ki pride v rov in zavije vrtat porednim deklinam.«

Pogledal jo je, ker se je bal, da se norčuje iz njega.

»Take trparije verjameš ti? Kaj si tako neumna?«

»Kaj! Saj znam brati in pisati! Sedaj je pri nas boljše. Ko sta bila mlada oče in mati, se niso ničesar učili.«

Brez dvoma je bila srčkana. Ko poje kruh, jo prime in poljubi na debele rdečkaste ustnice. Bil je to plah sklep — čudna misel, ki mu je davila glas. Ta fantovska obleka, ta jopa, te hlače na dekliskem mesu so ga dražile in jezile. Pil je iz steklenice in ji jo vrnil, da jo izprazni. Sedaj je nastopil trenutek dela, vrvel je nemiren pogled nazaj h kopačem. Tu je zastirala senca galerijo.

Že trenutek ju je opazoval od daleč Chaval. Stopil je naprej in se zagotovil, da ga Maheu ne more videti; in ker je Katarina obsedela na tleh, jo je pograbil za pleča, jo zvil znak in jo trdo poljubil na usta; bil je čisto miren in se delal, kot da se ne briga za Štefana. V tem poljubu je bil izraz iemanja posesti, nek način ljubosumne odločitve.

Medtem se je dekle izvil.

Pogovori po delu.

(Nadaljevanje.)

(V mraku.)

Ko je sin odšel v dolino, je oče, poln navdušenja za pametno delavsko stvar, katero zastopajo »Delavske Novice«, premeril urnih korakov tesno sobico, nabasal vivček in poklical soseda, da mu razloži, kar sta s sinom razmotrivala in da vsestransko proučita, ali je tako prav ali ne:

Oče: Janez, kako pa ti misliš o »Delavskih Novicah«, ali so res še vedno tiste, kot so bile prejšnje čase?

Sosed: To že, ali poglej, ko pa ljudje prav nikomur nič ne verjamejo. Jaz sem za to, da se »Delavske Novice« razširijo in da delamo na to, da postanejo oficijelno naše glasilo. Čakaj, jaz jih imam doma. Tako izvršne so, da sem »Glas Svobode« že opustil in si naročil »Delavske Novice«. Če ti je prav, pa stopim ponje?

Oče: Lej ga, lej ga šmenta, »Delavske Novice« imaš, pa nili ne poveš prej, da te sam podregam. No, tak stopi no ponje, da malo pogledaval!

Ko je sosod odšel, so oče zapuhili par gostih dimov iz svojega vivčka, prehodili sobo gor in dol, potem so pa godrnjali: Kakšen sosod pa je naš Janez, da niti ne pove, če je kaj novega. Zadovoljni pa so vseeno, da jim je vsaj sedaj povedal, da jih ima.

Sosed: Tako, očka, sedaj pa le pogledajte, saj razumete in tudi dovolj izkušeni imate. Jaz upam, da vam bodo pogodu?

Oče: No, no, ti si pa res čuden človek — da vam bodo po godu — ja, kaj pa vendar misliš, saj sem že Jožetu dejal, da jih mora naročiti. Brez lista prav gotovo ne bom. Aha, tu je nekaj za nas rudarje: »Odprto pismo ZRD, USR, SZR in NSSZ«. Ja, Janez, popolnoma se strinjam s tem. Saj res, mlečniki kot Klopčič nas bodo vodili? Take izkušene rudarje? Ti fantje naj gredo rajše v otroški vrtec punčke narejati. Jaz sem za to, da se posvetujemo, kako in kaj. Mislim, da ne najdeš tako neumnega v naši dolini, da ne bi bil za to pametno stvar, ki nas more edina izkopaliti iz tega močvirja, v katero smo zašli proti lastni volji.

Sosed: Veste oče, to je tako: treba je par pogovorov, potem sestanek in če bo potreba, tudi shod. Treba je člane vseh organizacij sklicati skupaj, povedati kako in kaj. Potem pa je najbolje, da likvidirajo vse te grupice in stvorimo mogočno fronto strokovno organiziranih v samo eni »Zvezi dela«!

Oče: O, ti sakrabski fant ti. Sedaj bova pa morala nehati z našimi pogovori, poglej, zdaj jih je pa privlekel pet s seboj. Kam jo bo neki odrinil, pa mi je še dejal, da se bova v mraku naprej razgovarjala. Glej ga, glej, pa kar v hišo jo bodo primarširali.

Sin: Tako, oče! O, živjo Janez, kako, da si ti tukaj? Ves čas po stavki te ni bilo nič k nam, da bi se kaj pogovorili. Prav, prav! Vidim, da imata z očetom »Delavske Novice«. No, možje, le sedite tu sem k mizi, da se pogovorimo radi našega nadaljnjega postopanja.

Oče: Prav si imel, Jože, čeprav sem se že bal, da naju boste motili. No, pa se malo pogovorimo. Meni je Janez prinesel »Delavske Novice«, pa je takoj na prvi strani nekaj za nas rudarje.

Sin: Da nam bo ysem jasno, kaj nameravajo »Delavske Novice«, vam bom prečital lepo počasi uvodni članek: »Položaj v katerem se danes nahaja rudarsko delavstvo itd. — — — odločno zahtevati enotno strokovno organizacijo, ker samo taka organizacija lahko zboljša njih težko današnji položaj.« — No, kaj pa pravite k temu?

Rudar: Jaz sem tudi tega mnenja, upam, da smo si v tem enotni. Kaj mi pomaga kričati v mali sekdi, — tu je treba močnega enotnega delavskega pokreta. Če kričiš v mali franži, se ti buržuazija smeji, če pa se na lisoče grl oglasi in zahteva svoje pravice — prav gotovo ne bodo mogli biti gluhi za ta glas.

Vsi: Tako jel Tako je, pa nič drugače!

Sin: Pa tudi, če bomo postavili takega orjaka — vendar moramo paziti, da se ga ne prime kakšen klop in mu po malem pije kri. Tu mislim ljudi, ki so se na račun nas okoristili!

Rudar: Z Berltni nočem delati. Kajti ta ne bo »T. P. D.« naredil nič zlega, ker je sin blagajničarja »T. P. D.«. Tudi z Lemežijado ne gremo skupaj, »Jutro« je pisalo o njem, da se pripravlja za buržujsko-advokatski izpit in da je zelo gosposki otrok.

Oče: Nikdar si nisem mislil, da so tudi taki ljudje v naših vrstah, da se na račun tako revnih delavcev okoristijo. To frakarijo je treba vreči na gnoj. Mi potrebujemo kremenitih ljudi in značajnih, ne pa takih plašljivcev, kot so razni Lemeži.

Rudar: Tudi jaz sem čul, da nosi Hlebec prepovedane brošure v žepu, pa ne za to, da bi jih čital, ampak za to, da bi ga prijeli in en čas zaprli. Pravi, da je to najboljša priporočilo, da postane na socialističnem Dunaju »Generalsekretar«.

Sin: Pustimo take fiče, ki jim je ideal — lasten žep, delavska beda

pa deveta briga. Moje mnenje je, da bi o tem sporočili Fabjančiču in Klemenčiču; pa naj nam še nadalje pomagata, da pride do resnične enotne fronte vseh delavcev brez razlike strank.

Oče: Ali pa jima piši, da bomo sklicali shod in da naj pride ta shod poročati.

Sin: Jima pač sporočim oboje, pa naj presodita, kako je bolje in naj nas obvestita.

Vsi: Najbolje je tako! Mi pa vsi na delo med mase — na delo za ujedinenje! »Živele« »Delavske Novice«!

Sin sajaste trboveljske doline.

Komarjevi zapiski.

Rasti, rasti rožmarin. Sicer je je danes že malo pozno za to, ker je že prvega decembra in praznik ujedinenja, ampak rožmarin je na dobrem, ker je navadno na gorkem in pozna zimo samo iz pratike. Ker je poleg tega lep spomin, mu privoščim, da raste (rožmarin namreč ne spomin). In pri tem rožmarinu mi prihaja različen spomin. To danes tudi ni čudno, saj je praznik, praznik ujedinenja. Koliko je zastav, in je podobna druga drugi. Kako je bilo nekdaj to nerodno! Kaj boš razobesil? Cesarsko? Potem ti kak zagrozen Slovenec niti ne pride več v tvojo trgovino! Torej slovensko? Ja, hudiča, če to vidi nemški lajtnant, ki hodi za mojo ženo in ona za njim; mi zgine lajtnant in z njim vsa dobra nemška klijentela, ostane mi kvečjemu žena, pa še to ni gotovo. Kaj torej storiti? Najbolje bo, počakati oglase »prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani«, ki nikdar ne zamudi takih prilik. Seveda, društvo bo samo reklo, razobesite zastave, bo pa previdno zamolčalo, katere. In da je bil mir v hiši ter boga — in oblastiboječnost v srcu, je vihralo s hiše toliko zastav, kolikor je bilo v možganih interesov, in kateri interes je bil najmočnejši, tista zastava je bila v sredi in na najdaljšem drogu. Danes je sicer tudi mnogo interesov, ampak zastava jih ne pospešuje — in to je bridko. Kdo naj še razloči, kaj hočeš pravzaprav doseči z zastavo, ko so vse podobne druga drugi, kot kot ostarele hčere v družini. Ne gre in ne gre. Če hočeš, da ti bo zastava danes kaj nesla, ne preostaja drugega, kot da jo neseš na Telovo za procesijo, pa še takrat je nevarnost, da ostaneš neopažen, zato je dobro, da si nalepiš na hrbet in na orsa bel svilen trak z napisom: »Moja zastava je za radikale.« »Moja za lajtnante in klijetelo.« »Moja za čistost in nedolžnost.« »Moja za afriške misijone.« »Moja za bog

»Pusti me no!«

Držal je njeno glavo v svojih rokah in ji gledal globoko v oči. Njegova rdeča brada in zalisci so plameneli v njegovem črnem obrazu z orlovskim nosom. Končno jo je spustil in odšel, ne da bi spregovoril besedo.

Štefana je začelo tresli. Neumen je bil, da je čakal. Sedaj je nikakor ni smel več poljubiti, sicer bi mislila, da hoče samo onega posnemati. V svoji užajeni ničemurnosti je občutil naravnost obup.

»Zakaj si lagala?« je vprašal polihlo. »To je tvoj ljubček!«

»Oh, ne! Prisegam ti!« je zavpila. »O čem takem ni med nami govora. Včasih se hoče pošaliti. Sicer pa ni sploh iz naše vasi. Pred pol letom je prišel iz Calaisa.«

Oba sta šla nazaj. Šli so na delo. Ko ga je videla tako hladnega, se ji je zdelo, da ji je žal. Brez dvoma ji je bolj ugajal kot oni in bi ga slednjič rajše imela. Misel, da bi se mu pokazala ljubezljivo, da bi ga polotajila, je ni hotela zapustiti. In ko je mladenič osupnjen preiskoval svojo sveliljko, ki je gorela z modrim plamenom, ga je hotela vsaj spraviti na drugo misel.

»Lenuha, kdaj misliš nehati čenčati?« se je oglašil surovi glas Maheuja.

Katarina in Štefan sta hitro napolnila svoja vozčka in ju rinila proti strmini. Ko sta dvakrat naredila pot, sta bila oblita z znojem in kosti so ju znova bolele.

Na posadu so začeli kopači spel z delom. Večkrat so skrajšali zajutrek, da se ne prehlade. In kruh, ki so ga jedli tako daleč od solca in gollali s tiho požrešnostjo, jim je ležal v želodcu kot svinec. Mahali so hujše. Imeli so samo eno misel, da nakopljejo čimveč

voz. V tej pohlepnosti za zaslužkom je izginilo vse drugo. Niso več čutili vode, ki je neprenehoma curkljala, kopali so kot norci. In vedno bolj se je zastrupljajal zrak z ogljeno soparo, se razgreval od izžarevanja sveliljk. Oni pa so bili stisnjeni od zemlje na dnu svojega rova, da so komaj še dihal, ter tolkli in tolkli naprej in naprej.

V.

Vrnili so se po svoji poti in manjkalo je še pet minut do dviga. Polagoma so se praznili hodniki, delavci so prihajali iz vseh galerij. Okoli poldneva mož je že slalo in čakalo.

Štefan je sklenil, da bo šel s trebuhom za kruhom. Rajši je hotel crkniti na meslu, kakor da bi se spustil zopet na tla tega pekla, kjer ni zaslužil niti za kruh. Sedeli so spei v kiši, a tokrat ni bilo Katarine na njegovi strani in tudi prijetne toplote je manjkalo. In bilo mu je ljubše, da si je izbil iz glave to ljubezenkanje, hotel je stran, kajti pri svoji višji izobrazbi je čutil, da si ne bo mogel prilastiti čuta podložnosti, ki ga imajo ti gospodje. Kvečjemu bi še zadavil kakega gospodarja.

Naenkrat je oslepel. Dvig se je izvršil tako hitro, da ga je jasna luč dneva omamila. Udje so se mu tresli v tej svetlobi, ki se je je že odvadil. Delavec je odprl zapornice in roj rudarjev se je vsul iz kiši.

Komaj je spoznal Štefan ogromni obok vslopa-lišča, ki ga je ogledoval s takim nemirom v bleskovem svitu luči. Temen dan je sijal skozi zaprta okna. Samo stroj se je svelil.

Zdaj se je vrnil Chaval iz pisarne in gledal divje. Ugotovil je, da jim dveh voz niso vračunali, enega, ker ni bil poln drugega, ker je bil premog slab.

(Dalje prihodnjič.)

ohrani.« In nič bolj veselo poglavje ni danes glede slavnostnih maš. Nekdaj si vedel, kako in kaj. Šel si v Senklavž, in sicer iz dveh razlogov. Prvič si vedel, da pride tja k maši ekscelenca zato je bilo gotovo, da bo tam toliko ljudi, da se boš lahko nagledal za eno leto ali vsaj do prihodnjega praznika (cesarskega namreč). Potem je bilo verjetno, da boš lahko pozdravil vse svoje vikse in najvikse, ki te bodo kvalificirali in ti dali v zadržanju prav dobro. Tudi če si se ženil, ti je prišel takle praznik prav. Prvič so videli dekleta iz tvojega ponižnega pozdravljanja, da boš dober zakonski mož, in če si imel poleg tega lep cilindar, ki ti ni sedel ravno na ušesih, se ti je vpisalo v dobro. Kje je danes vse to? Cilindri so ostareli, kakor njih gospodje, tako da se včasih zdi, da jih nosijo namesto marelje. To tem bolj, ker je danes, v dobi nepokorščine proti predpostavljanim, ob takih praznikih dež, ki mu nekdanji ni na misel ni smelo priti, da bi lahko padal ob takih dneh. Pa to še ni vse. Kdo pa hodi danes v Senklavž k slavnostni maši? Tisti ki mora, drugi hodijo k »Slonu« ali k »Zeksarju«. Da je pri takih razmerah vsako kolikor foliko ponižno odkrivanje zgubilo precej na veljavi, se razume. Zato je tudi konec ženitovanjskega semnja in ljudje odkladajo čuvstva in cilindre v malih oglasih »Jutra« in sicer mlajši med »dopisovanjem«, starejši med »ženitvami«. Tudi jaz bom nastopil to pot v prihodnji številki »Bogoljubu«, nakar že danes opozarjam. Sem pravičen človek, zato privoščim, da tudi drugi kaj zaslužijo. Pa pustimo to in vrnimo se k narodnemu prazniku, kajti s tem, če smo ugotovili, da hodijo ljudje k maši k »Figovcu«, še nikakor ni rečeno, da ne hodijo tudi v protestantovsko in pravoslavno cerkev. Gotovo, da hodijo, in sicer pridno hodijo, tako pridno, kakor so hodili nekdanj v Senklavž. In celo pomladili so se med tem časom ter navzlic temu ne rabijo oglasov »Jutra«. Oni so se držali reka: »Jaka, Jaka, veliko se trudiš in prizadevaš, eno pa je potrebno, če se hočeš znebiti žene, ki je danes ne mara več niti lajtnant! Narediti poť od Senklavža do Protestantov, vse drugo ti bo dodeljeno, nova žena in nov lajtnant.« Rasti, rasti rožmarin, ti deviški lep spomin! Da, da: rasti in se razvijaj, da bo po tebi vsaj dosti spomina, ko tebe davno več ne bo (rožmarina namreč). Kajti spominov ne bo treba. Ko sem šel danes po cesti mimo kafane Zvezde, sem videl nekaj, kar me je užalostilo. Stalo je tam bitje na dveh nogah, na glavi je imelo črno kapo, kakor jo je včasih nosil — belo seveda — nemški Kronprinz, počez čez prsa je imelo usnjat pas, kakor pafer Amienski, ko je pridigoval po Evropi križarsko vojsko, sicer pa je bilo čisto črno, kakor dimnikar. Drugače se mi ne bi bil pravzaprav brigal, v svetlo jezo me je spravila samo misel, da dimnikarji na ta narodni praznik ne dajo miru kuharicam po kuhinjah. Slopil sem torej pred bitje na dveh nogah, ki je bilo tako, kot sem gori povedal, in je povrh z vso vsmo jedlo jabolko. Rekel sem: »Slišite vi, danes je naroden praznik in dajte kuharicam mir, poleg tega smatram za izzivanje svojega jugoslovanskega čuvstovanjja, da nosite prusko kapo.« Tokrat me je pa bitje ostro pogledalo, vgriznilo z vso jezo v jabolko in zavpilo nad mano: »Veste vi, s kom govorite? Jaz sem nacionalna omladinka iz Šiške.« Osramočen in nekoliko ostrašen sem šel k »Slonu« k maši.

Rožmarin ima svoj duhl

Ker baje pripravljajo novo izdajo slovenskega Pleteršnikovega besednjaka, češ da je nastalo v zadnjih letih toliko novih slovenskih besed, da je postal besednjak skozi in skozi nepopoln, bi si upali dati komisiji, ki bo dopolnjevala besednjak, tudi s svoje strani nekaj pa-

berkov kot ponižen prinos, ki prihaja iz čistega srca in plemenitega nagiba, pomagati po svojih močeh dobri stvari, n. pr:

nacionalna orientacija = Trboveljska družba, Vevška papirnica; češko - slovenska vzajemnost = Ljubljanska kreditna banka; irendenta proti Italiji = Jadranska banka; socialno skrbstvo = redukcija uradnikov; senilnost (ostarelost) = moderna slovenska literatura; iz petih knjig narediti šest = Herrmann Wendel; koncentracija naprednih sil = Narodna tiskarna, Gospodarska zveza; moderno urejevan list = »Jutro«, »Bogoljub«; za smeh in kratek čas = »Slovenec«, »Domovina«; narodno-obrambna društva = marijine družbe, Orjuna; boj za narod = sokolske veselice, procesije; zdehanje = »Slovenski narod«, Ljubljanski bar; predsodek = ljubljansko gledališče; smrt = narodna napitnica.

Komar.

Blagor nam, ki smo ljudje! Zadnjič sta se nekje ogrizla dva psa. To ni nič čudnega, zato ima pes — poleg drugega seveda — gobec. Čudne pa so posledice. Kot kazni za ta zločin dveh psov mora nositi cela pasja pasma sedaj nagobčnike, ki so postali v zadnjih časih tako dolgi, da človek misli, če vidi od daleč psa, da ima pred sabo mladega elefanta. In vse to zavoljo dveh psov, ker če se dva zgrize, pride pasja steklina. Pomislite zdaj, ljudje božji in se veselite, da ste ljudje! Kaj bi bilo, n. pr. če bi stekla dva človeka, kadar se ogrize? Ali bi bil sploh še kak ne-stekel človek? In potem tiši nogobčniki oziroma nausniki! Za človeka bi morali biti v primeru z njegovo razumnostjo najmanj tako dolgi in ali pravzaprav visoki kot turen kralja Davida. To bi bilo pa vendar moderno, zato prekličem prvi stavek!

Komar.

Brankovič:

Proletarski klic.

Proletarec, suženj in tlačan, kdaj bo vstajenja dan, ko zlomimo okove, ki tero nas kot robove? Zarja rdeča že prihaja, proletarska moč gradove maja. Suženj, vzdigni se na plan! Bliža se svobode dan.

Že vstajamo, budi nas lač. Oj dolgo pač smo spali, vi speče nas teptali. Pa dasi ste teptali nas, še niste pokončali nas. Ne boste strli nas budečih, ko niste mogli spečih.

Sužnji vstajamo in vas je strah. Pa kaj tako hrumite? Proletarijate se bojite? Teži vam dušo huda vest in vest vam stiska jezo pest? Bojite se osvete od množice neštete?

Mi vstajamo, trpeči svet, mi vstajamo gotovo v življenje svetlo, novo. Na delo vodi nas korak: mi bomo strli robstva mrak. Noč temna je za nami, svobode svet nas drami.

Že delavci smo vstali, pod prapor rdeč se zbrali, pač zadnji bračev celega sveta. Mogotci, pride čas, ko kapitala carstvo vtone, ko bode zmagala pravica, delo, ko stremo s svojih rok krvave spona. Trbovlje, 1. dec. 1923.

Za smeh in kratek čas.

Shod Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije v ljubljanskem Mestnem Domu je bil nadvse klavern. Še dobro nam je v spominu, ko so nam pripovedovali srednješolci in drugi dijaki, ki so pod pokroviteljstvom dr. Lemeža in Marcela Žorge, znane varovanca g. šentpeterskega župnika, ustanovili NDSJ, da bo šele sedaj proletarijat zaupal svoji stranki, ko se je razbila »likvidatorska« SSDL, in da je več kot gotovo, da bo na sleherni shod, ki ga bo NDSJ sklicala, prihitelo na tisoče in tisoče proletarcev. Da je pa pri volitvah Marcelnu in Milanu in tudi Jakatu mandat več kot zagotovljen, to se samo po sebi razume. Z napeto pozornostjo smo torej pričakovali dan, ko bo NDSJ sklicala svoje nepregledne množice. Danes moramo s tugo v duši ugotoviti, da pri prvem javnem shodu, ki ga je NDSJ spravila skupaj v Ljubljani, nismo nikjer zasabili fistih nepreglednih tisočev, ampak smo bili s štejem zborovalcev v dveh minutah pri kraju, ker smo jih pri najboljši volji našli le 113. Od teh jih z NDSJ zaenkrat vleče le kakih 30, ki so odobravalni slavnostnemu govorniku Lemežu in gromovniku Ostercu. Drugi so bili socialisti, klerikalci, poročevalci časopisov, nekaj žensk, večinoma pa pristašev »Del. Novic«. S. Fabjančič je nosil št. 65, S. Mihevc št. 83 in S. Urahnik št. 101. S. Lemež je bil že ob 7. v dvorani Mesn. Doma, ker on je točen človek. Tudi S. Ojsterc je prišel ob 7. uri, za katero je shod napovedal. Ampak ta presneti ljubljanski proletarijat, ki je v številu 2000—4000 leta 1920 napolnil do zadnjega kotička veliko dvorano »Uniona« na poziv Komunistične Stranke, in ki je še letos marca meseca na poziv »ričet-stranke«, kot jo imenuje Marcel, še pol ure pred določenim rokom napolnil »Union«, je bil topot na klic »čiste« in »revolucionarne« in »klasno nepomirljivo borbene« Marcel-Lemeževe NDSJ skrajno netočen in — ja! — direktno neubogljiv. Kaj pa se to pravi! Eno celo uro sta Lemež in Ojsterc čakala in nervozno cepetala z nogami, preden sta otvorila shod. Težko jima je bilo pri srcu, ko sta motrila neverjetno pregledno število svojih zvestih. Če sta količkaj uvidevna fanta, sta si morala povedati, da NDSJ ni stranka ljubljanskega proletarijata, kot je bila Komunistična Stranka ali pa tudi Socijalistična Stranka Delovnega Ljudstva. Povedati sta si morala, da so celo Bernotovi shodi in predavanja bili le malokdaj tak — slabo obiskani kot njun »shod proletarskih množic«. — O shodu samem bi bilo le malo povedati. Otvoril ga je gromovnik Ojsterc, ki je (asni) prosil, naj bo (aso) mir, ker bo (asni) vsak dobil besedo. Dr. Lemež je bil nato poglavitni govornik. Govoril je to, kar mu je spisala mladina Štukelj in Klinc. Predvsem je skoro doslovno pofrdil vse to, kar so pisale »Delavske Novice« v članku »Ljubljanska občinska politika in proletarijat«. Rekel je, da je Zveza Delovnega Ljudstva zafurana, da so klerikalci kapitalisti in da je njegova stranka igrala v občinskem svetu vlogo klerikalnega hlapca. Da pa je v prvi vrsti temu kriv on sam, je prepustil »Delavskim Novicam«, da one to povedo. Še je dejal, da ima delavstvo z intelektualci slabe skušnje (pri tem je obdržal cviker na nosu) in da iz gimnazij in realk prihajajo sami valpeti delavskega razreda. (Prihajan smeh pri poslušalcih in opazka: Gospod doktor so gotovo bili čevljarski vajenec, preden so postali doktor pravice!) Na koncu je dr. Lemež še izjavil: »Če smo sedeli v Zvezi Delovnega Ljudstva, smo s tem odgovorni za vse, kar se je tačas v občini zgodilo!« Ljubi Jože Pirc, zdaj si na konju, ker tudi gospod doktor prevzamejo del stroškov za polomljeni avtomobil. Dr. Lemež je govor zaključil z besedami, ki so imele sledeči smisel: Vse,

kar smo počeli, je za nič. Ampak mi se pri prevračanju kozolcev učimo. Mislimi res ne znamo in delamo same napake. Proletarsko stvar smo popolnoma zafurali, toda osvoboditev proletarijata pride navzlic našim kozlom in navzlic naši (njegovi, dr. Lemeževi??) popolni politični nesposobnosti. (Tu smo čudoma opazili navzočega s. Fabjančiča, da je na tem »shodu« prvič ploskal dr. Lemeževim »izvajanjem«.) Jaz in Marcel nimava nobenih političnih smernic, ne znava hoditi, ker se šele hoditi učiva. Malo nerodno je res za nama capljati. Toda počasi se človek privadi, kajti nazadnje: zanimiva je pa le ta hoja za menoj! Danes klerikalec, jutri Žerjavov radikalec, pojutrišnjem Prepeluhov socialpatrijot, nato Golouhov centurmas, nato Fabjančičev in Klemenčičev komunist, malo pozneje protisrbski federalist, nato Trišin pristaš, zdaj udeležnik enotne fronte s klerikalci, nato pa pristaš enotne fronte z dr. Ravniharjem: jaz sem, sodrugi, dober telovadec. Da znam kozolce prevračati, ste se prepričali. Potem pa tudi vem, da ste fejsť fantje in če boste kdaj kaj zaropotali, bom takoj spremenil svoje politično prepričanje. S te strani me poznate in se na mojo doslednost lahko zanesete. Tudi meni se ne zdi verjetno, da bo iz NDSJ kaj prida ratalo, ampak to itak ni glavno. Glavno je, da sem jaz zraven in da mi ni treba lakote trpeti. Vi pa itak ničesar ne zahtevate, ker ničesar ne rabite. Vi se tudi šele učite. Ko me boste razumeli, bom jaz že zdavnaj dosegel svoj cilj in bom imel udobno advokatsko pisarno, pravilno zidano vilo in tekoči račun v banki. Vi boste pa imeli v meni sicer nezmožnega, ampak zato zelo vnetega advokata. Jaz sem z vami zadovoljen, pričakujem, da ste tudi vi zadovoljni z menoj! — Po tem zgodovinsko pomembnem govoru s. Lemeža je nekdo prebral resolucijo, ki pravi, da ima Lemež z Ostercem prevrniti kozolc čez samega sebe. (Omladinska redakcija »Glasa Svobode« se smeje) in prenehati s klerikalno politiko. — Ko je S. Ojsterc ugotovil, da je en del nepregledne množice glasoval za resolucijo, je (asni) ugotovil, da je shod končan. — Nato sem (aso) tudi jaz šel in sem poslušal vzdihne odhajajočih: Sakrament je to čudno! Tega pa ne zastopim! Muha.

Dopisi.

Dopis mestnega delavca.

V plenarni seji občinskega sveta v Ljubljani dne 31. julija 1923 pri razpravi predloga, da naj bi bili vozniki in delavci, ki so v službi mestne občine, obvezani biti pri eventualnem požaru na razpolago gasilcem, sta se našla v smiselnem objemu demokrat Turk in »komunist« Lemež. Kako je to mogoče? Oba sta namreč zagovarjala interese delavcev, oziroma uslužbencev mestne občine. G. Turk gotovo iz stališča kot prevoznik podjetnik, da bi pri vožnjah on zaslužil, zraven pa užival še slavo milosrčnosti. Dr. Lemež pa iz stališča načel, s katerimi hoče dobiti vpliv in slavo pri proletarijatu. Celotno z narodnim socializmom Tavčarjem so se našli v obrambi uradnikov, da bi ti ne morali eventualno pomagati tudi pri požarih. Nikakor se to ne ujema s »komunističnimi« načeli dr. Lemeža, da bi občinski uradniki ne pomagali v nesreči pri požaru, ker v takem slučaju se lahko vsakega občana prisili, da mora pomagati, tem bolj tistega, kateri je v občinski službi. Sploh čudno, da se Lemež zavzema za uradnike, ko jih ima drugače za osle. Ob priliki železničarskega štrajka 1920., ko bi se imelo na shodu državnih uradnikov in drugih uslužbencev v Unionu vplivati, da bi se izrekli solidarni z železničarji, je

na predvečer shoda v seji odbora soc. dem. stranke dr. Lemež izrekel: z uradniki ni nič, »to so sami osli«, drugi dan pa se je šel tem oslom pismeno pokloniti s pozdravom, da so vpili »živijo Lemež«, mesto, da bi bil skrbel za nastop na shodu, da bi se pridobili za železničarje in za termin odgovora od vlade za 1. maj. Tako sta pa triumfiral Lileg in Reisner, termin za odgovor vlade je bil preložen na 15. maj in državni uslužbenci so ostali pasivni. Na ta način je bilo mogoče, da se je streljalo na Zaloški cesti. Lemež je pa potem tam gonil otroke in ženske naprej proti puškam orožnikov, sam pa se je skrival od zadaj. Turk pa je imel baje doma pripravljeno strojno puško, da če bi orožniki ne opravili, da bi potem še on streljal na delavce. Tako sta oba delala za poraz proletarskega pokreta, seveda vsak na svoj način. Tako sta se pa sedaj tudi našla v občinskem svetu v obrambi delavstva in uradništva, vsak po svoje, in s svojim osebnim namenom. Lemež je eden tistih bacilov, ki se zajedajo in razjedajo organizacijsko telo delavstva, katere je znašel Bernot, ko je narezal tur na tem telesu, (glej »Naprej«) od Tona Kristana do samega sebe. Ta bacil kultivirajo najbrže v Pragi, od tam je prišel Tone Kristan, tam je študiral dr. Lemež in od tam je prišel Bernot. Delavstvo bo moralo uporabljati preventivna sredstva, da se tistih bacilov ubrani, da svoje organizacijsko telo okrepi za boj v obrambi svojih človeških pravic. Proč z demagogi, proč z razbijačil Lorič.

Zagorje. Prosim, da tudi meni daste malo prostora v Vašem cenjenem listu. Bral sem namreč kako razkrivate različne Lemeže, Žorgate, Hlebce itd. in nam pokazujete v pravi luči te laži-revolucionarje. Dovolite tudi meni malo popisati naše zagorske generale-frazerje, da jih svet malo bolje spozna. Naj si svet ogleda tiste ljudi, ki so celi delavski pokret v Zagorju ubili. Dasi ravno je bilo Zagorje najbolj organizirani kraj cele Jugoslavije, je danes popolnoma vse razbito po zaslugi teh revolucionarnih frazerjev. Prvi od teh je znani Lemežev agent Hočevarjev Lojze iz Ribnice doma. Ta si domišlja, da je voditelj zagorskega proletarijata. Ko je delavstvo kompaktno stavkalo, da se prežene znanega delovodja Lapornika in ko je bilo že takorekoč gotovo, da ga družba prestavi, je on šel na javnem skodu in ljudi nagovoril, naj se da Laporniku odlog, v koliko dnevih se mora odstraniti in ljudje naj gredo na delo. Tako je res napravil, da so se ljudje pokolebali: stavka je propadla in g. Lapornik danes preganja delavstvo. (Tudi obersodrug Hlebec je lepo govoril na shodu.) Kmolu potem, nekako 2 meseca pred stavko, je ta Hočevar javno v Delavskem domu izdal zadnjo stavko z besedami: »sodrug, pripravite se na stavko! Čez dva meseca bo čisto gotovo stavka.« To je celo še večkrat ponavljal in nepoklicani agentje so slišali govor tega nepremišljenega človeka. Takoj se je začela Trboveljska družba pripravljati na celi črti za stavko. S tem je bil podan začetek konca. Za Hočevarjem pa pride največji revolucionar Franc Klopčič, faliran študent, sin poduradnika Trboveljske družbe, katerega stariši so najzagrizenejši socialdemokrati. On pa je tako revolucionaren, da se celo spreminja: enkrat je kosmat, enkrat obrit, enkrat dobro vidi, drugič mora imeti očala. Zadnjič, ko je žandarmerija prišla, da je naš shod razglašal, je s tem pokazal revolucionarnost, da je prvi skočil skozi okno in ušel. Leta 1921, ko je bilo veliko preganjanje komunistov, se sploh ni upal govoriti z nobenim poznanim komunistom. Za njim pride njegov slavni bratec Mile, ki veliko dopisuje v najbolj »revolucionarne« časopise. Njega bomo še pustili za enkrat, ker je še mlečen. Samo, da nam dovoli malo korekturo. Zadnjič je nekje v časopisu zapisal: »Srce moje po

boju poje« itd. Pravilno bi se moralo glasiti: srce moje za denarci poje, če denarcev ni, revolucionarnost beži itd. Zdaj si oglejmo še Hočevarjevo desno roko in glavnega blagajničarja Franca Odlazeka. Ta je celo tako razredno zaveden, da je svojo lastno sestro denunciral, da naj bi ji vzeli bolniško podporo, takozvane »krankenshte«. Ta »borac« je imel lansko leto pri hišni preiskavi v svoji omari čez 60.000 kron denarja, seveda krvavo prislužena in prihranjenega. Delal je na perijodo 14 dni 12 šihov z dnevno plačo 92 kron. Vsak drugi mesec je nosil nove čevlje, kar je sam okoli pravil. (Konec prihodnjič.)

Obletnica rudarskega kongresa Zveze Rudarskih delavcev v Trbovljah. (Dopis iz Trbovelj.) Čulim se dožnega, da moram pojasniti slovenskim rudarjem položaj in situacijo pred letom in danes. Mi trboveljski rudarji smo bili prvi, ki smo po »Zakonu o zaščiti države« postavili močno strokovno organizacijo Zveze rudarskih delavcev s sedežem v Trbovljah. Lanskega leta dne 19. novembra smo imeli prvi kongres te »zveze«, takrat je šlela preko 7000 članov. Na omenjeni kongres so prišli delegati rudarjev cele Slovenije, da postavijo močni temelji tej organizaciji. Vsi delegati so prišli v dobri nadi, da se bo na tem kongresu načrtala pot, po kateri ima hodi ti ZRD, namreč po stroge nezavisnosti ZDR, to se pravi, da nima ta organizacija popolnoma nobenega politično-strankarskega ozadja, nego ima samo brani ti rudarje proti izkoriščanju ter jim izvojevati kar mogoče največ pravic. Toda že na ta kongres so prišli nekateri generali iz spodnjih krajev, od tam, kjer nimajo nobene močne organizacije več, ker so vse strokovne organizacije zafurali in še nič postavili novih. Eden od došlih generalov je bil tudi Bartulovič, ki je izvajal približno sledeče: Vaša »Zveza« je postala oportunistična organizacija in se je spremenila v anarho-sindikat. V organizaciji se ne sme vedno staviti raznih zahtev podjetnikom, ker s tem, če se vedno izvojuje kakšno zboljšanje delavcem, postanejo delavci oportunistični in tako izgubijo revolucionarnost. Ako hočemo, da bo delavstvo revolucionarno, ne smemo vedno zahtevati zvišanja plač in drugo. To je bil Bartulovičev govor. Kongres se je končal in se je na njem izvolil centralni odbor, kateri je bil pa sam prešibek in tudi neizkušen, da vodi to veliko »Zvezo«. Tako je »Zveza« žalibog dovolila raznim Lemežem, Žorgatom in omladinem, da so rogovili s svojo politiko po njej. Tako je prišlo, da so tudi zadnjo stavko diktirali ti neodgovorni elementi, niso pa vprašali rudarjev, če so za stavko. Centralni odbor ZRD je s svoje strani pač toliko zakrivil, da se ni postavil po robu ljubljanskim birokratom ter jim odločno povedal, da so rudarji fisti, ki imajo sklepati, ali gredo v stavko ali ne, da pa nimajo noben Žorga, Lemež, Štukelj, Klopčič & Comp. odločevati, kdaj se bo stavkalo. Danes, ko je rudarski proletarijat po dvamesečni zlomljeni stavki na lile, iščejo krivce, kdo da je stavko zlomil, ne vidijo pa prvih krivcev v samih sebi. Mislijo si: saj smo vedno frazirali delavcem, da so nam verjeli, morda jih tudi še sedaj malo ogoljufamo in krivdo zvalimo drugam. O fantički, ali ni res tako? Stavko ste diktirali vi in tudi vi ste jo zlomili. Imamo dokaze, kaj ste govorili po ljubljanskih kavarnah (slučaj Hlebec): »Mi bi radi, da se že enkrat konča stavka, če že dobijo kaj rudarji ali pa nič, kajti mi nič več ne vemo izhoda iz tega kaosa.« In res, stavka se zlomi, 200 rudarjev je na cesti, za katere se zopet nihče ne zmeni. Krivci ne vedo, kje in kako se naj poskusi spraviti te rudarje nazaj v službo. Žorga Jaka, ki je najbolj teroriziral in zahteval od centralnega odbora, da mora biti stavka, se danes za te žrtve ne zmeni. Hlebec, ta tudi ni

ma časa za vse to, ker mora redno hoditi v gledališče. Ej, rudar, le pomagaj si sam izposlovati, kar rabiš; glavno je, da nam platiš mesečno članarino i dosta. Tako je prišla po enem letu mogočna »Zveza« popolnoma na kanf. So pa še izhodi, po katerih bi se dalo pomagati »Zvezi« tako, da zopet oživi ono življenje, katero je imela pred letom dni in to pa prinesemo v prihodnji številki »Delavskih Novic«. Rudar.

Tedenske novice.

Volitve na Angleškem. Dne 6. decembra so se vršile volitve v angleški parlament, ki so potekle čisto mirno. Udeležba je manjša, kot se je pričakovalo. Na cestah so se zbirale gruč brezposelnih. Po dosedaj znanih rezultatih je vladna Baldwinova stranka še najmočnejša, dasi je marsikje nazadovala v korist liberalcem in delavski stranki.

Volilni izid. Dozdaj so znani sledeči rezultati: Glasov je bilo oddanih za konservativce 5.417.000, za delavsko stranko 4.700.000 in za liberalce 4.255.000. Volitev se je udeležilo 66% volilcev. Izvoljenih je konservativcev 254, delavske stranke 192, liberalcev 149 in raznih 7. Konservativci so izgubili dosedanje absolutno večino in bo vsled tega Baldwinov kabinet demisioniral. Sestava vlade se poveri voditelju delavske stranke Ramseyu Mac Donaldu ali voditelju liberalcev Asquithu. Ker bo težko sestaviti delovno večino, je nato pričakovati razpust parlamenta in ponovne volitve. Znamenito pri teh volitvah je, da je delavska stranka, ki nepresilno raste, pridobila zopet 48 mandata.

Ministrska kriza na Nemškem. Po Stresemannovem padcu in po brezuspešnih poskusih dr. Alberta in Stegerwalda je nemško vlado sestavil klerikalec dr. Marks z prejšnjih koalicijskih strank, izvemši socialnih demokratov. Vprašanje pa je, če bo ta vlada dobila večino, ker ji razen socialistov in komunistov tudi nemški nacionalisti ostro nasprotujejo. Odločitev pade v sobotni seji nemškega parlamenta.

Nemški pooblastilni zakon je bil na sobotni seji parlamenta sprejet s 313 proti 18 glasom komunistov in nemških nacionalcev. Sklenilo se je, da se parlament odgodi do 31. januarja 1924. Tako je Marxov kabinet dotlej na varnem.

Samo 1.500.000 dinarjev bo dala vlada poškodovancem po zadnji povodnji, dasi gre škoda v stolne milijonov. Ali ne bi kazalo nakazati malo večjo vsoto iz tajnega dispozijskega fonda? Bolje vporabljen denar bi že bil, kot pa podkupljanje raznih faliranih politikov.

Nemiri v Porenju. — V Recklinghausenu, Bochumu, Hombergu in drugod je prišlo do krvavih nemirov. Množice so plenile trgovine. Pri napadu na bohumski kolodvor je bilo 5 oseb ubitih in čez 30 ranjenih.

Splošna stavka kovinarjev preti izbruhniti te dni v Avstriji, če podjetniki ne ustrezajo upravičeni zahtevi kovinarskih delavcev in nameščenec. Stavkalo bi čez 50.000 ljudi.

Preganjanje komunistov v Berlinu. Policija je razpustila delavske svete v berlinskih velikih tovarnah. General vod Seeckt je dal povelje za izgon približno 150 v Berlinu se mudečih sovjetskih Rusov.

Umrl je v Rogaški Slatini slovenski pesnik in pisatelj Josip Stritar, ki je bil celo vrsto let vodilna oseba slovenskega slovstva.

Italija uradno prizna sovjetsko vlado. Laški ministrski predsednik Mussolini je izjavil na seji rimskega parlamenta, da bo Italija priznala rusko sovjetsko vlado tudi de iure in bo poslala svojega veleposlanika v Moskvo. Obnovila bo popolnoma diplomatske in konzularne odnose. Tako tudi fašist Mussolini priznava sovjetsko Rusijo, samo Belgrad čaka...

Volitve takozvane oblasne skupščine se nam po poročilih iz Beograda obeitajo na pomlad. Baje bo tedaj razdelitev države na »oblasti« dovršena.

Radičev odhod iz Londona. Vladni časopisi poročajo, da bo angleška vlada izgnala predsednika hrvaške republikanske kmečke stranke Stjepana Radiča iz Londona. Radiču prijazno časopisje pa izjavlja, da je to gola izmišljotina in da bo Radič sam odšel iz Anglije. Po eni vesti pojde v Ameriko, po drugi pa se v kratkem vrne v Zagreb.

G. Štefanović je že zopet začel izdajati svojega »Radikala«. Napoveduje boj Jadranski banki in ima baje močno zaslombo v Beogradu. Iz teh razlogov je radikalna celica v Neodvisni Delavski Stranki sklenila na svoji seji, da zapusti legitimno radikalno stranko »Jutranje Novosti« in se priključi g. Štefanoviću. V deputacijo za tozadevna pogajanja so bili izvoljeni gg.: R. Osterc, Upravda Hlebec in neki Trboveljčan, katerega ime pa se še prikriva. G. Štefanoviću na tej važni pridobitvi le čestitamo.

Iz upravnistva.

Zadnji številki smo priložili položnice. Kdor doslej še ni poravnal naročnine, naj to nemudoma stori, ker tudi nam fiskarna ne tiska lista zastoj. Cena mesečno 6 Din, tromesečno 18 Din.

Tisti naročniki, ki so prejeli položnice večkrat, imajo s tem najlepšo priliko, da nagovore kakega sosedo ali prijatelja, da se naroči na »Delavske Novice«, ki so edini proletarski list, ki poroča resnico in samo resnico.

Upravništvo.

Iz uredništva.

Pozor! V interesu razčiščenja nad vse težavne situacije, kamor so zapeljali naše delavstvo razni demagogi, plačani policijski in buržujski agenti ter drugi podkupljeni individui, smo začeli razkrinkavati nekaj teh eksemplarjev. Prizadeči si dolgo niso mogli opomoči od panike in pri ti k sapi. Za to so molčali. Ko pa so malo prišli k sebi, so, namesto, da odgovore na naše obdolžitve, začeli proti nam najostrejšo obrekovalno kampanjo. Mi smo naše trditve podpisali in tudi v polnem obsegu odgovarjamo zanje. Molk prizadeleži potrjuje, da smo pisali resnico. Podgane v uredništvu »Glasa Svobode« in »Strokovne Borbe« pa si ne upajo podpisati, ker vedoma pišejo laž in se skrivajo za hrbtom odgovornega urednika, ki seveda šele pozneje zve, kaj so podgane zvalile na njegov hrbet.

Proti obema imenovanima listoma, kakor proti Gjuri Cvijiću in Kamilu Horvačinu iz Zagreba smo vložili tožbo, da bomo imeli priložnost pred sodiščem dokazati, kdo je vladin in buržujski agent ter policijski špijon.

Kreature, ki vsakemu pokretu pokažejo figo, če jih masno ne plača, ki niso še nikoli trpele pomanjkanja, ker so povsod korenito gulile kaso, kamor so prišle, avanturisti in ciniki, ki so zatrlji v sebi sleherni ideal, razen denarnega žaklja, seveda ne morejo razumeti, da je še kje drugod ostalo kaj idealnosti in požrtvovalnosti. Naš list se vzdržuje izključno iz naročnine in požrtvovalnosti sodrugov. To bodo kreature, katere je naša beseda vrgla z ravnotežja, razumele šele tedaj, ko jih bo trda delavska pest zalučila na — gnojšče domače proletarske zgodovine.

Nadaljevanje članka »Kako so ubili delavsko enotno fronto« sledi v prihodnji številki. Zunanje dopisnike prosimo potrpljenja do prihodnjega tedna. Vse pride.

Uredništvo.

Lastnik in izdajatelj: Konzorcij.
Odgovorni urednik: Lojze Dolenc.
Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.